

Keuze uit de aanwinsten

Afb. 1. REMBRANDT (Leiden 1606-1669 Amsterdam). Christus door Pilatus aan het volk getoond.

Droge naald-prent, derde staat, op dun Japans papier, 383 × 455 mm, B. en Hollst. 76.

Opm.: Een vroege druk van één van Rembrandts meest monumentale prenten neemt een ereplaats in onder de aanwinsten. Aan de oude, nagenoeg complete collectie Rembrandt-grafiek van het Rijksprentenkabinet met zijn vele proefdrukken ontbrak nog altijd een vroege staat van de grote droge naald-prent waarop Christus door Pilatus aan het volk wordt getoond. De nu verworven proefdruk is een derde staat, waarvan in totaal maar zes exemplaren bekend zijn. Het blad heeft alle kenmerken van een vroege druk, o.a. door de schitterende braampartijen van de droge naald. De derde staat is, evenals de eerste en de tweede - deze drie staten verschillen onderling maar weinig - een proefdruk, want pas ná de derde staat heeft Rembrandt zich gerealiseerd hoe de prent moest worden. Hij heeft toen de koperplaat aan de bovenkant afgesneden

en de architectuur aan de rechterzijde verzwaard. Bij de zesde staat heeft de kunstenaar een grote verandering in de opzet van de figuren aangebracht en pas in de zevende heeft hij de prent gesigneerd en gedateerd 1655.

Het Prentenkabinet bezit thans, behalve van de derde, ook exemplaren van de vijfde, de zevende en de laatste (achtste) staat; dit zijn vier belangrijke fasen in het ontstaan van deze indrukwekkende prent waardoor wij Rembrandt kunnen volgen bij de verwerkelijking van zijn conceptie.

Ditzelfde blad heeft in de eerste helft van de 19de eeuw deel uitgemaakt van de bekende, Nederlandse, zeer rijke verzameling van J. G. Baron Verstolk van Soelen (Leeuwarden en Den Haag). Deze collectie werd in 1847 geveild en wegens gebrek aan belangstelling verdween het leeuwedeel toen naar het buitenland. Het stemt tot grote voldoening dat deze prachtige prent is teruggekeerd naar de stad waar hij ontstond. Dit was mogelijk, mede door de aanzienlijke steun van de Commissie voor Fotoverkoop.

Herk.: Verz. Von Fries, J. G. Baron Verstolk van Soelen, A. Morrison, C. Cunningham. Aankoop met steun van de Commissie voor Fotoverkoop, 1975.

Afb. 2. De heilige Jozef (?) met uitbottende tak (?) in de hand.

Albast, H. 57,5 cm. ZUID-NEDERLAND, begin 17de eeuw.

Herk.: Veiling N.v. Vendu Notarishuis, Rotterdam 29/31-10-1969, nr. 331. Kunsthandel A. Vecht, Amsterdam. Geschenk van dr. A. F. E. van Schendel bij zijn afscheid als hoofd-directeur van het Rijksmuseum op 3 juni 1975.

Afb. 3. CHONBUNSAI EISHI (1756-1829).

Drie jonge vrouwen in een theehuis met uitzicht op de Shingawabaai, ca. 1790-95. Kleurenhouwsnede, waarschijnlijk het middenblad van een triptiek.

Herk.: Verz. Henri Vever, Parijs. Geschenk van drs. K. G. Boon, Aerdenhout (aangekocht uit het fonds, dat ter gelegenheid van zijn afscheid als directeur van het

Rijksprentenkabinet bijeen is gebracht), 1975.

Afb. 4. Wandtapijt met amor-medaillon (Amor, opkijkend naar een doorboord hart, en met twee brandende fakkels, met één waarvan hij zijn boog en pijlen verbrandt). Wol en zijde. Goudgele omlijsting, karmozijne gedamascerde achtergrond op donkerder contre-fond.

H. 365 cm, Br. 230 cm.

PARIS, MANUFACTURE DES Gobelins, tussen 1776 en 1788.

Gesigneerd: NEILSON. EX.

Opn.: Pendant van het tapijt van afb. 5. Ontwerp van het medaillon door François Boucher (surinspecteur bij de Manufacture van 1755-1770), van de omlijsting door Maurice Jacques (schilder aan de Manufacture van 1756-1784), van de kartons door Louis Tessier (schilder van 1749-1784). Geweven en *basse lisse* onder leiding van de Schot Jacques Neilson (entrepreneur bij de Manufacture van 1749-1788). Fenaille signaleerde het kleed in de collectie Seligmann in Parijs (1901) en voegt daaraan toe dat het afkomstig was uit Polen.

Litt.: M. Fenaille, *Etat général des Tapisseries de la Manufacture des Gobelins* IV, blz. 289 (225 e.v.); H. Göbel, *Wandteppiche* II, dl. I, blz. 187. *Herk.*: Verz. Alphonse en Guy de Rothschild (veiling Sotheby, Monaco 25/26-5-1975, nr. 205, afb. blz. 181). Geschenk van de Commissie voor Fotoverkoop, 1975.

Afb. 5. Wandtapijt met amor-medaillon (Amor met een brandglas in de ene hand en een fakkel in de andere).

Sinds 1955 in het bezit van het Rijksmuseum. *Pendant van afb. 4.*

H. 370 cm, Br. 235 cm.

Opn.: Ontwerp en uitvoering als van afb. 4. In 1784 schonk de Franse koning verscheidene tapijten aan Prins Hendrik van Pruisen; daarbij waren o.a. twee tapijten, in 1783 besteld (maar niet betaald) door Graaf d'Adhémar, met een *Médaillon d'Enfant*, uitgevoerd in *basse lisse*. Fenaille suggereert identiteit van één van deze tapijten met een dat zich tot ca. 1930 in het Kunstgewerbemuseum te Berlijn bevond (sinds 1938 in het Rijksmuseum).

Tent.: *Europäisches Rokoko*, München 1958, nr. 911.

Litt.: M. Vaucaire, *Les Tapisseries des Gobelins sur les cartons de F. Boucher, Les Arts* 1903, no. 22, blz. 6, afb. blz. 4; M. Fenaille, *Etat général des Tapisseries de la Manufacture des Gobelins* IV, blz. 288/89, met afb.; H. Göbel, *Wandteppiche* II, dl. I, blz. 187, dl. II, afb. 181.

Herk.: Prins Hendrik van Pruisen (?), 1784). Kunstgewerbemuseum, Berlijn (tot ca. 1930). Bruikleen in het Rijksmuseum, Amsterdam (1938, van de heer D. Birnbaum, Londen). Aankoop 1955.

Afb. 6. Bedsprei. Sits met vazenpatroon. Ongevoerde katoen, H. 305 cm, Br. 225 cm. INDIA, Coromandelkust, eerste helft 18de eeuw. *Herk.*: Kunsth. mevrouw G. H. van Heek, Amsterdam. Aankoop 1975.

Afb. 7. Tafelkleed. Tapisserie, wol en zijde. In het midden gestrooide bloemen tegen een

donkerblauwe achtergrond, in de randen voorstellingen die de vier elementen symboliseren, schuin in de hoeken bloemvazen.

H. 160 cm, Br. 206 cm.

NOORD-NEDERLAND, eerste helft 17de eeuw.

Opn.: Het kleed schijnt steeds in het bezit der familie Dohna geweest te zijn en werd, tot 1945, bewaard op het slot Schlobitten. Volgens traditie gekocht door Alexander Burggraf en Graf zu Dohna te Amsterdam; het kleed is echter zeker ouder. *Litt.*: Carl Grommelt und Christine von Mertens, *Das Dohnasche Schloss Schlobitten in Ostpreussen*, Stuttgart 1962, blz. 268, afb. 220. *Herk.*: Alexander Fürst zu Dohna-Schlobitten, Bazel (veiling Sotheby, Londen 13-12-1974, nr. 54, met afb.). Aankoop 1975, met steun van de Commissie voor Fotoverkoop.

Afb. 8. Theepot van zilver. H. 14,4 cm, Diam. 12,3 cm. Merken: GORINCHEM, R (1727), meesterteken: degen tussen de letters H en M (onbekend).

Herk.: Kunsthandel The Silver Box (L. Boas) te Amsterdam. Aankoop 1974.

Afb. 9. Koffiekan met filter van zilver. H. 24,4 cm, Diam. 11,2 cm. Merken: AMSTERDAM, R (1826), meesterteken TGB VAN THEODORUS GERARDUS BENTVELD.

Herk.: Kunsthandel A. Aardewerk te Den Haag. Geschenk van de Commissie voor Fotoverkoop, 1974.

Afb. 10. Kom van aardewerk, beschilderd in bruin-zwart op witte fond.

H. 8,5 cm, Diam. 25 cm.
NISHAPUR, 9de-10de eeuw.
Opn.: Twee zeer verwante
kommen bevinden zich in het
Metropolitan Museum te
New York (C. K. Wilkinson,
*Nishapur: Pottery of the
Early Islamic Period*, New
York 1973, p. 96/97, nrs.
14-15, afb. op p. 113-114). De
lettertekens zijn een herhaling
van het woord *barakeh*, dat
zegen betekent.
Herk.: Mansour Gallery,
Londen. Aangekocht met
geld, geschenken door de
voormalige Vereniging voor
Kunst uit het Nabije Oosten
te Amsterdam, 1974.

Afb. 11. Kom van aardewerk,
beschilderd in bruin-zwart op
witte grond, met vlekken gele
loodglazuur.

H. 8,4 cm, Diam. 20 cm.
GURGAN of TRANSOXIANA,
10de eeuw. Waarsch.
gevonden in Nishapur.
Opn.: Voor de herkomst en
andere vergelijkbare stukken
zie C. K. Wilkinson,
*Nishapur: Pottery of the
Early Islamic Period*, New
York 1973, p. 214 en p. 221,
nr. 22 en p. 226, nr. 13.
Herk.: Mansour Gallery,
Londen. Aangekocht met
geld, geschenken door de
voormalige Vereniging voor
Kunst uit het Nabije Oosten
te Amsterdam, 1974.

Afb. 12. Kom van aarde-
werk, beschilderd in blauw en
goudluster op witte grond.
H. 7 cm, Diam. 17 cm.
KASHAN, 13de eeuw.
Herk.: Kunsthandel Aalderink
te Amsterdam. Aangekocht
deels met geld, geschenken
door de voormalige Vereniging
voor Kunst uit het Nabije
Oosten te Amsterdam, 1974.

Afb. 13. Achthoekig bord
van porselein, veelkleurig

beschilderd met Kakiemon-
motieven.
Diam. 19,5 cm.
BOW, ca. 1755.
Tent.: *The Kakiemon
Influence on European
porcelain*, Winifred Williams,
Londen, 1974, nr. 28.
Herk.: Kunsthandel W.
Williams, Londen. Aankoop
1975.

Afb. 14. CHRISTIAN
HEINRICH GOTTLIEB
STEUERWALD (1802- Bergen
op Zoom-1874).
a. Portret van zijn neef, de
Rotterdamse bierbrouwer en
kunstverzamelaar Willem
Baartz (1798-1860). Gedateerd
24 januari 1834. Potlood,
130 × 210 mm.
b. Portret van zijn vrouw,
Cornelia Christina Engels
(1803-1836).
c. Portret van Catherina
Elisabeth Spakler-Burmester
(1775-1852).
Opn.: Maakt deel uit van een
in leer gebonden schetsboek
met portretten, merendeels
van familieleden van de
tekenaar (o.a. Backer,
Burmester, Spakler), getekend
in de jaren 1833-1844.
Herk.: Geschenk van mevr.
L. Jolles-Moes, Amsterdam,
te zamen met een aantal losse
tekeningen en lithografieën
van dezelfde kunstenaar, w.o.
herinneringen aan een verblijf
in N.O.-Indië in de jaren
1848-1854. Aanwinst 1975.

Afb. 15. JAN THEODOOR
TOOROP (Poerworedjo
1858-1928 's-Gravenhage).
Portret van Monseigneur Dr.
Alphons Ariëns (1860-1928).
Zwart krijt op getint papier,
275 × 250 mm. Gesigneerd
rechts onderaan, gedateerd
1907 en met opdracht aan het
Dr. Ariënsfonds.
Opn.: Ontstaan ter gelegen-
heid van het zilveren priester-

jubiläum van Monseigneur
Ariëns in 1907, toen het
initiatief werd genomen tot
oprichting van een fonds ten
bate van katholieke alco-
holic.
Herk.: Geschenk van mevr.
Nina van Leer, Amsterdam,
1975.

Afb. 16. HENDRIK JOHANNES
(‘J. H.’) WEISSENBURCH
(1824-'s-Gravenhage-1903).
Buurtje met hoge bomen ter
weerszijden van een tuinmuur.
Aquarel, 321 × 219 mm.
Herk.: Legaat Mevr. Th. L.
Laue-Drucker, 1975.

Afb. 17. WILLEM ROELOFS
(Amsterdam 1822-1897
Berchem).
Drie koeien aan een plas bij
opkomend onweer.
Aquarel, 337 × 505 mm.
Links onderaan gesigneerd.
Herk.: Legaat Mevr. Th. L.
Laue-Drucker, 1975.

Afb. 18. JACOB MARIS
(‘s-Gravenhage 1827-1899
Karlsbad).
Twee visserspinnen op het
strand.
Aquarel, 337 × 505 mm.
Rechts onderaan gesigneerd.
Herk.: Legaat Mevr. Th. L.
Laue-Drucker, 1975.

Afb. 19. JAN VAN BOUCKHORST
(?) (ca. 1588-Haarlem-1631).
Oude minnaar en jonge vrouw.
Pen in bruin, penseel in bruin
en grijs, 165 × 165 mm
(hoeken aangezet).
Herk.: Kunsthandel B.
Houthakker, Amsterdam (cat.
1974, nr. 10, als *attrib. to
W. Buytewech*). Aankoop
1975.

Afb. 20. CHARLES-NICOLAS
COCHIN (1715-Parijs-1790).
Bosheuvel.
Zwart krijt, 189 × 204 mm.
Herk.: Uit de collecties L. D.

Seguin, Bezborodko, J. P. van
Suchtelen, E. von Wassermann
en veiling Londen 9-IV-1970,
nr. 119. Aangekocht van
Dr. W. Feilchenfeldt, Zürich,
1974.

Afb. 21. GABRIEL DE SAINT-
AUBIN (1724-1780).
'Spectacle des Tuileries':
'Les Chaises' en 'Le Tonneau
d'arrosage', 1760-1763.
Ets en droge naald. Dacier
18 en 19, tweede staat.
Opm.: Een van de vier
bekende exemplaren, waarop
de beide voorstellingen op één
blad zijn gedrukt.
Herk.: Kunsthandel Colnaghi,
Londen (cat. *French prints
of the XVIII century*, 1974,
nr. 61). Aankoop 1975.

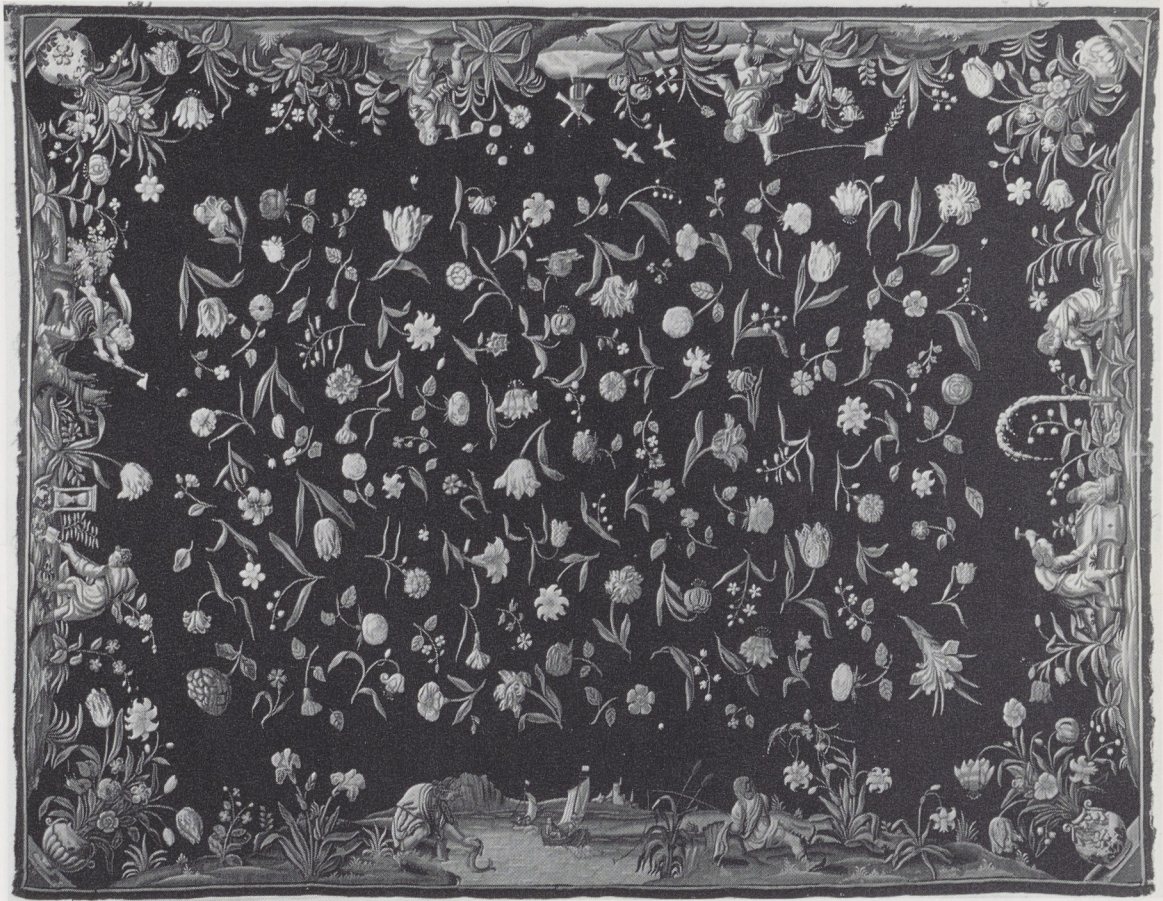

7

8

9

10

11

12

31

14a

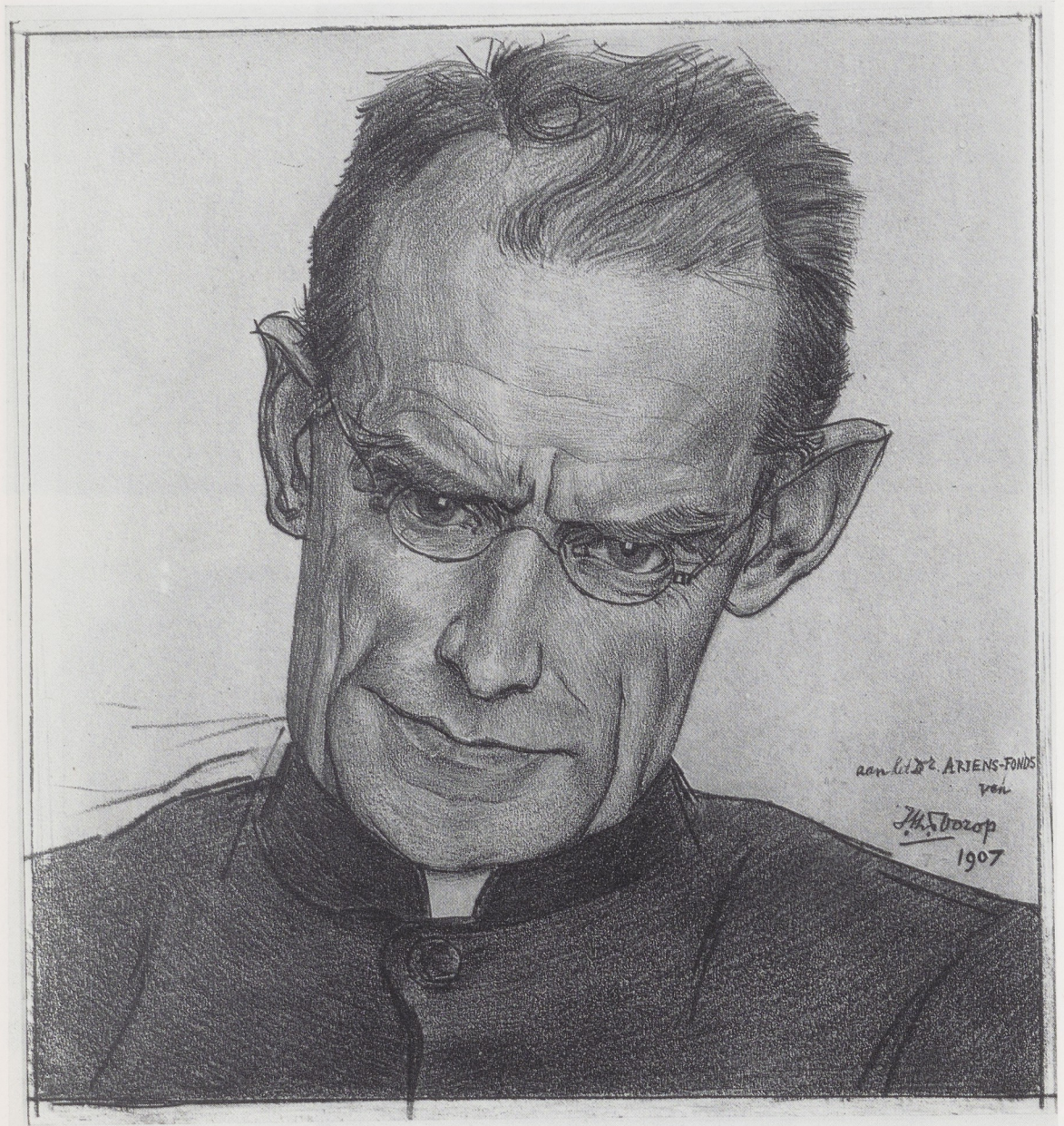

14b

14c

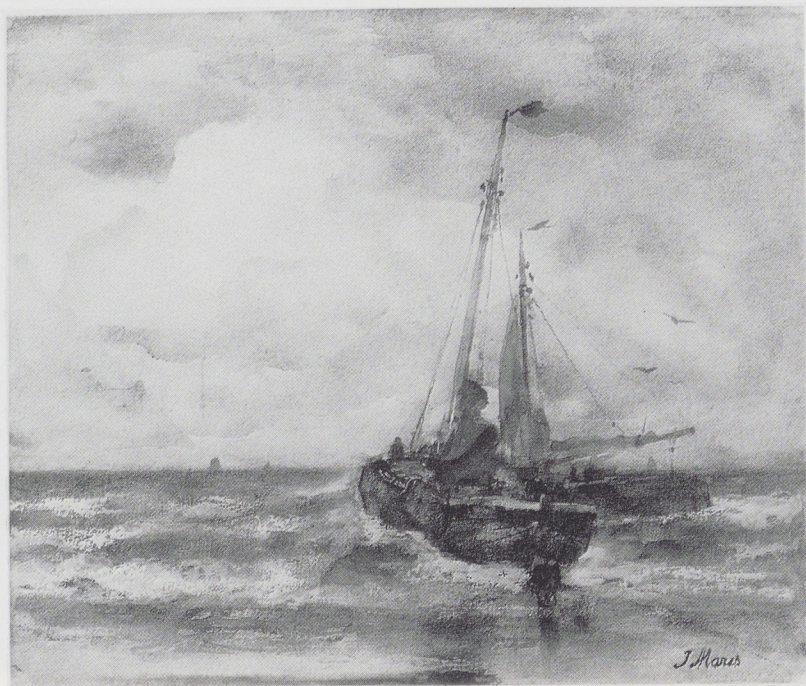

17

18

19

20

goussier, de. St. Martin, P. 170

SPECTACLE DES TUILERIES